

א. יחידת הלקוח.

הלקוחה עליה בחרתי לכתוב את העבודה הינה רינה (שם בדוי), אישה ממוצא הודי אשר עלתה לארץ עם משפחתה כשהייתה בת 10. כיום רינה בת 42 והיא נשואה ליצחק (שם בדוי), בן 45, גם הוא ממוצא הודי ועלה לארץ עם הוריו כאשר היה צעיר. לרינה ויצחק חמישה ילדים משותפים. א', חיילת בת 19, ל', תלמידה בת 17.5, לומדת באולפנה עם תנאי פנימייה, ש', תלמיד בן 16 אשר נפלט ממסגרות רבות במהלך השנים, כיום יציב במסגרת לימודית, ע', תלמידה בת 15, לומדת באולפנה עם אחותה הגדולה ומ' בן 6, נמצא בגן חובה הסמוך לביתם.

משפחת המוצא של רינה מורכבת מהורים ושישה ילדים, כולל את רינה, חמש בנות ובן אחד, הוריה של רינה אינם בחיים. לרינה קשר טוב עם אחיה ואחיותיה. ליצחק אח אחד עמו הוא אינו נמצא בקשר רציף ועקבי. משפחתה הגרעינית של רינה התגוררה באשקלון עד לפני 3 שנים, אז עברה להתגורר במודיעין. רינה עובדת בחצי משרה בתור סייעת בגן ילדים ולומדת אחת לשבוע מטעם עיריית מודיעין, בקורס אשר יאפשר לה להתקדם בעבודתה ולהעלות את אחוזי משרתה. יצחק עובד במשרה מלאה בתעשייה הצבאית.

רינה הינה אישה מטופחת אשר מקפידה על הופעה נעימה, נקייה ומותאמת לגילה. מצבה הבריאותי תקין, מלבד לחץ דם גבוהה המטופל באופן קבוע. מבחינה נפשית, רינה אישה יציבה המודעת למציאות, מקבלת אותה ובד בבד מכירה ביכולותיה לבצע שינוי. התנהלותה מול אנשים הינה נינוחה וחביבה, לעיתים עקב פחד מעימות נמנעת מקונפליקטים, הן בבית והן בעבודה. לעיתים, ניכר עליה הצורך לשתף בתסכולים שהיא חווה אך אינה מאפשרת להם להיראות.

רינה בעלת רמה אינטלקטואלית ממוצעת, יכולת ביטוי טובה ויכולת למידה והבנה של מושגים מופשטים. אופן הבנתה את המצב ואת הסביבה הינו מותאם למציאות והיא בעלת מודעות ורגישות סביבתית גבוהות. רינה מבטאת את רגשותיה בצורה ברורה ומודעת ורגשותיה מותאמים למצב. היא מביעה עניין בקבלת עזרה, קשובה לעצות שמקבלת ולעיתים אף מצליחה להביאן לידי ביצוע. לרינה מוטיבציה רבה לבצע שינוי בחייה, דבר אשר בא לידי ביטוי בהתמדה בשיחות הטיפוליות עמי, בשיתוף ופתיחות רבה ובמאמץ אמיתי ליישם את ההחלטות המשותפות.

רינה גדלה וחונכה בבית הודי מסורתי, לטענתה פרימיטיבי ונוקשה. דפוסי התקשורת בין בני המשפחה כפי שחווה אותם במשפחת המוצא שלה, אינם תואמים את הדפוסים אותם שאפה להנחיל לבני משפחתה הגרעינית. הדבר נכון גם לגבי היחסים בינה לבין יצחק, אשר למרות רצונה דומים ליחסים בין הוריה ומאופיינים בנחיתות של האם ביחס לאב ובאלימות מילולית של יצחק כלפיה. אמנם, יש לציין כי הסיבה לאלימות של יצחק כלפיה אינה נעוצה אך ורק בתרבות ממנה הם מגיעים, הרי לא ניתן להכליל את כלל הגברים ממוצא הודי, אלא גם במזגו של יצחק אשר הינו חמום וחסר סבלנות.

לגבי חינוך ילדיה, רינה שאפה לקיים חינוך על פי הגישה "חנוך לנער על פי דרכו", אך כיום מוצאת עצמה מעתיקה את דרכי הוריה ומחנכת את ילדיה על פי החינוך ההודי הנוקשה. למורת רוחה, דבק בה הצורך לשמור על כבוד המשפחה, לכן היא אינה נוטה לשתף את האנשים בסביבתה בכל הקשור למשפחתה, בטענה כי את צרותיה של המשפחה יש לפתור אך ורק בתוך כתלי הבית.

למרות שאינה משתפת את סביבתה, לרינה יש מספר מערכות בחייה אשר נותנות מענה לבעיות שלה, אם במודע ואם לא. מערכת אחת הינה משפחתה הגרעינית של רינה. המשפחה

מאופיינת בגבולות חיצוניים סגורים, בהתאם לתרבות המאפיינת אותה. בתוך המערכת המשפחתית, קיימות מספר תתי מערכות שונות: תת מערכת של ההורים, תת מערכת של הילדים, תת מערכת של שלושת הבנות, תת מערכת של שני הבנים, תת מערכת של הבת השנייה והבן השלישי, תת מערכת של האחיות הבכורה עם האח הצעיר ותת מערכת של רינה והילדים מול יצחק. מבנה הכוח במשפחה מתבטא בניסיונות של יצחק להפעיל את סמכותו בדרכים אגרסיביות, אשר נתקלות בהתנגדויות מצד הילדים, אשר מתקשים לקבל אותה. בנוסף, הילדים מתקשים לקבל את סמכותה של רינה. לילדים דרישות רבות מהוריהם, בעיקר כלכליות, דבר אשר יוצר אווירה מתוחה ולא נעימה של חוסר עזרה ותמיכה הדדית. בעקבות אווירה זו, קבלת ההחלטות נעשית בצורה שאינה ברורה לכלל בני המשפחה, ללא שיתוף של כולם. למרות זאת, קיימים גילויי חיבה ואהבה בין כלל בני המשפחה.

לכל אחד מבני המשפחה יש מטרות אישיות ברורות בתחום הקריירה, לימודים, הוצאת רישיון נהיגה ועוד, אך אין הסכמה בין בני המשפחה לגבי מטרות משותפות. דפוסי התקשורת במשפחה באים לידי ביטוי בעיקר בדרישות אחד כלפי השני, בקשות קונקרטיים, חוסר הקשבה, הרמת קול וחוסר פרגון בעיקר בין הילדים. לעומת זאת, כלל בני המשפחה בעלי רמה וורבלית טובה, יכולת למידה, יכולת עמידה ביעדים ויצירת קשרים חברתיים.

מערכת נוספת בחייה של רינה הינה מערכת הסביבה, אשר מורכבת ממערכות התמיכה החברתיות ומהמשאבים הקיימים בחייה. מערכות התמיכה החברתיות הינן משפחת המוצא של רינה, הכוללת שלוש אחיות ואח, חברותיה של רינה, בעיקר מהעיר הקודמת בה גרו ולא ממקום מגוריהם הנוכחי וחברותיה של רינה מהעבודה. עקב חוסר ההתאמה הכלכלית בין המשפחה לסביבת מגוריהם, אין לרינה מערכות תמיכה בסביבתה הפיזית.

מערכות התמיכה החברתיות שהוצגו בעלות יכולת לתמוך ולעזור לרינה בפתרון בעיותיה, אך דבר זה אינו קורה מכיוון שהיא אינה נעזרת בהם. האינטראקציה שלה ושל משפחתה עם מערכות התמיכה הינה סביב חיי היומיום בלבד, אך לא סביב סיוע חומרי, רגשי ופתרון בעיות. משאבים המסיעים לרינה ולמשפחתה בפתרון בעיותיהם הינם המחלקה לשירותים חברתיים והמסגרות הלימודיות של הילדים.

הגדרת הבעיות

לאורך השיחות הטיפוליות עלו שתי בעיות מרכזיות המעסיקות את רינה מזה זמן רב:

1. הבעיה הראשונה הינה האלימות המילולית הקשה שחוה רינה מצד יצחק, הבאה לידי ביטוי בהרמת קול, האשמות, דרישות, תלונות, עקיצות, עלבונות ואף איום מתמיד בפירוק התא המשפחתי שבנו יחדיו. המעורבים העיקריים בבעיה הינם בני הזוג, רינה ויצחק וביניהם היא ממוקמת. המעורבים המשניים הינם חמשת ילדיהם אשר חווים את האלימות לאורך כל השנים. כאשר נישאו, רינה לא הכירה את הצד האלים שקיים ביצחק, אך עם השנים החלה להיוודע אליו. למרות זאת, לא ראתה במערכת היחסים שלהם דבר שגוי, זאת עקב העובדה שלאורך חייה נחשפה למערכות יחסים בין בני זוג אשר דומות לזו שלה. לפי דבריה של רינה, האישה בתרבות ההודית הינה נחותה מהגבר ועליה לספק את צרכיו. לטענתה, יצחק לא מכיר דרך שונה בה יוכל להתנהג לאשתו ולכן הוא מתנהג כך. מלבד העובדה שקיים היבט תרבותי להתנהגותו של יצחק, רינה חשה כי הוא אינו מסופק מחייו ומעבודתו וכי הוא שרוי במתח נפשי רב עקב הקשיים הכלכליים עמם הם מתמודדים, דבר אשר משפיע רבות על מצבי רוחו והתנהגותו כלפיה. היא טוענת